

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.
Thomae Aquinatis**

Nazarius, Johannes P.

Coloniae, 1621

Articvlvs Tertivs. Vtrum in nomine verbi importetur respectus ad
creaturam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82303)

Censura
Vasquezij.

Defensio.

amore feruens; propria non sunt eius nomina; cum non significant eius substantiam, sed adiacentia quadam eidem accidentia. Sensus ergo est, ut ait Caiet. vtrum verbi nomen in diuinis soli filio conueniat, vt eius personalis proprietatis, id est forma personae constitutiuam. Quam expositionem reprehendit Vasq. dicens secundam in Trinitate personam, etsi non tantum sit propriè verbum id est sola sit verbum, sed etiam propriè id est non metaphoricè, & propriè id est non ab extrinseco, sed suapte natura & characterè; nihilominus S. Th. de his duobus posterioribus modis nihil curare, licet (inquit) oppositum falsò existimet Caiet. in a. 2. quæst. præcedentis refutatus. Sed quemadmodum in illius quæstioni explicatione demonstrauimus sensum illum legitimum esse, quem Caiet. expressit: sic & multò facilius verum esse prædictam nostri Caiet. expositionem ostendimus. Nam conclusio & eius probatio inferius adducenda paulò attentius considerata, triplicem illum vocis proprii, sensum admittit: immò & necessariò claudit. Et præterea primum & tertium argumentum, ac eorum responsiones agunt de proprio, quatenus distinguitur ab extraneo; postremum autem & eius responsio proprium examinat, non solum vt distinguitur contra commune, sed etiam vt est à metaphorico separatum.

Dicunt quidam primam proprii intelligentiam continere postremam, sicut inferius continet superius; quia omne proprium contra commune est proprium contra extraneum; quod omnino falsum est; nā risibile est homini propriū id est non commune, & tamen extraneum est id est non substantiale.

Forma Textus.

CONCL. Verbum propriè dictum in diuinis personaliter accipitur, & est proprium nomen filij. Probatur. Verbum propriè dictum in diuinis significat quandam emanationem intellectus. At persona, quæ procedit in diuinis, secundum emanationem intellectus dicitur filius & eius processio dicitur generatio; ergo solus filius propriè dicitur verbum in diuinis. Maior & minor patent ex supra dictis in quæst. 27. art. 1. & 2.

Expositio Textus.

Vim huius discursus subtiliter explicat Caiet.

Responsio ad primum argum. explicata fuit supra q. 27. a. 2.

Secundum autem argumentum, & eius responsio quo ad hæresim Valentini explicatur hic à Vasq. prædictam hæresim ex Patribus distinctè referente.

Quintum autem argumentum & eius responsio perspicuè declarantur à D. Th. de verit. q. 4. a. 3. & à Vasq. super hoc a. & Suar. lib. 9. de Trinit. c. 1. nu. 11. qui planius explicat Apostoli verba Heb. 1. Portans omnia verbo virtutis sue.

ARTICVLVS TERTIVS

Vtrum in nomine verbi importetur respectus ad creaturam.

Ad Tertium sic proceditur. Videtur, quod in nomine verbi non importetur respectus ad creaturam. Omne enim nomen connotans effectum in creatura, essentialiter in diuinis dicitur; sed verbum non dicitur essentialiter, sed personaliter, ut dictum est: ergo verbum non importat respectum ad creaturam.

2. Præterea. Quæ importat respectum ad creaturas, di-

cuntur de Deo ex tempore, vt Dominus, & creator: sed in quæst. verbum dicitur de Deo ab æterno. Ergo non importat respectum ad creaturam.

3. Præterea. Verbum importat respectum ad id à quo procedit: si ergo importat respectum ad creaturam, sequitur, quod procedat à creatura.

4. Præterea. Ideæ sunt plures secundum diuersos respectus ad creaturas. Si igitur verbum importat respectum ad creaturas, sequitur, quod in Deo non sit vnum verbum tantum, sed plura.

5. Præterea. Si verbum importat respectum ad creaturam, hoc non est nisi in quantum creatura cognoscitur à Deo. sed Deus non solum cognoscit entia, sed etiam non entia. Ergo in verbo importabitur respectus ad non entia, quod videtur falsum.

Sed contra est, quod dicit Aug. * in lib. 83. quæstionum, quod in nomine verbi significatur non solum respectus ad patrem, sed etiam ad illa quæ per verbum facta sunt operatiua potentia.

Resp. Dicendum, quod in verbo importatur respectus ad creaturam. Deus enim cognoscendo se, cognoscit omnem creaturam. Verbum igitur in mente conceptum est representatiuum omnis eius, quod actu intelligitur. Vnde in nobis sunt diuersa verba, secundum diuersa, quæ intelligimus. Sed quia Deus vno actu, & se, & omnia intelligit, vnicum verbum eius est expressiuum, non solum patris, sed etiam creaturarum. Et sicut Dei scientia, Dei quidem est cognoscitiua tantum, creaturarum autem cognoscitiua, & factiua: eia verbum Dei, eius quod in Deo patre est, est expressiuum tantum: creaturarum vero est expressiuum, & operatiuum; & propter hoc dicitur in Psal. 32. Dixit & facta sunt, quia importatur in verbo ratio factiua eorum, quæ Deus facit.

Ad Primum ergo dicendum, quod in nomine persone includitur etiam natura oblique. & Nam persona est rationalis nature individua substantia: in nomine igitur persona diuine quantum ad relationem personalem non importatur respectus ad creaturam, sed importatur in eo quod pertinet ad naturam. Nihil tamen prohibet, in quantum includitur in significatione eius essentia, quod importetur respectus ad creaturam. Sicut enim proprium est filio quod sit filius: ita propriū est ei, quod sit genitus Deus, vel genitus creator. & per hunc modum importatur relatio ad creaturam in nomine verbi.

Ad Secundum dicendum, quod cum relationes consequantur actiones, quedam nomina important relationem Dei ad creaturam, quæ consequuntur actionem Dei in exteriorem effectum transeuntem, sicut creare & gubernare, & talia dicuntur de Deo ex tempore. & Quadam verò relatio est, quæ consequitur actionem non transeuntem in exteriorem effectum, sed manentem in agente, vt scire, & velle, & talia non dicuntur de Deo ex tempore: & huiusmodi relatio ad creaturam importatur in nomine verbi. nec est verum, quod nomina importantia relationem Dei ad creaturas omnia dicantur ex tempore, sed sola illa nomina, quæ importat relationem consequentem actionem Dei in exteriorem effectum transeuntem, ex tempore dicuntur.

Ad Tertium dicendum, quod creatura non cognoscitur à Deo per scientiam à creaturis acceptam, sed per essentiam suam. Vnde non oportet quod à creatura procedat verbum, licet verbū sit expressiuum creaturarum.

Ad Quartum dicendum, quod nomen Ideæ, principaliter est impositum ad significandum respectum ad creaturam. Et Ideo pluraliter dicitur in diuinis, & nequæ est personale. Sed nomen verbi principaliter impositum est ad significandam relationem ad dicentem, & ex consequenti ad creaturas, in quantum Deus intelligendo se, intelligit omnem creaturam. Et propter hoc in diuinis est vnicum tantum verbum & personaliter dictum.

Ad Quintum.

19.
1. diff. 27. q.
2. art. 2. Et
ver. q. 4. a.
3. & quod.
4. q. 4. a. 1.
ad 5.
7. art. 1. hu-Lib. 83. quæ.
1. 63. to. 4.

95.

172.

74.

94.

97.

97.

lib. 15. de
ori. c. 14. pa-
rum à prin-
cip. rom. 3.
98.

Ad Quintum dicendum, quod eo modo quo scientia Dei est non entium, & verbum Dei est non entium, quia non est aliquid minus in verbo Dei quam in scientia Dei, ut Aug. dicit. Sed tamen verbum est entium, ut expressum & factum, non entium autem ut expressum & manifestatum, &c.

Sensus quaesiti.

HIC QVAERITVR secundarium significatum, siue connotatum huius nominis verbum, prout de Deo dicitur; hic vero est respectus ad creaturas. In quo quaesito duo sunt obseruanda. Primum est, hic non quaeri vtrum res quae est verbum, nimirum secunda persona Trinitatis, respiciat creaturas! sed, vtrum res illa diuina, ut verbi nomine significatur, respiciat creaturas, quas non respicit, ut significatur nomine filij, aut imaginis? Secundum est, hic S. Tho. loqui de verbo, ut est perfecta similitudo expressa diuinæ essentiae, & consequenter secundum omnia in ea quocunque modo contenta; quod est loqui de verbo quo ad eius totale significatum; de quo infra in responsione ad quartum.

Forma Textus.

AD QVAESITVM respondet S. Thom. tribus conclusionibus gradatim ordinatis, secundum maiorem communitatem.

PRIMA quae est omnium communissima, talis est. In verbo importatur respectus ad creaturas. Probatur. Verbum mente conceptum est representatiuum omnis eius, quod actu intelligitur: sed Deus intelligendo se intelligit omnem creaturam; ergo in verbo importatur respectus representatiui ad omnem creaturam, tanquam representatam.

SECUNDA CONCL. Verbum Dei est expressum Patris, & creaturarum. Probatur ex eodem principio. Verbum Dei est representatiuum & expressiuum omnis eius, quod actu intelligitur; sed Deus vno actu se & omnia intelligit; ergo vnicum verbum eius est expressiuum non solum Patris, sed etiam creaturarum. Maior probatur; quoniam in nobis sunt diuersa verba secundum diuersa quae intelligimus, ergo.

TERTIA CONCL. Verbum Dei eius, quod est in Deo Patre, est expressiuum tantum: creaturarum vero est expressiuum & operatiuum. Probatur dupliciter. Primo. Scientia Dei est Dei quidem cognitio tantum, creaturarum autem cognitio tantum & factiua; ergo & verbum Dei, eius quod est in Patre &c. Secundo probatur auctoritate psalmi. 32. quo ad secundam partem: Dixit & facta sunt: quibus verbis significatur in verbo importari rationem factiua eorum, quae Deus facit.

Expositio Textus.

FERRAR. in 4. contra gent. cap. 13. §. Ad cuius euidentiam, luculenter explicat sensum & probationem secundae & tertiae conclusionis. Reliqua vero, quae ad huius litterae explicationem videntur esse necessaria, examinabuntur inferius in specialibus controuersijs.

In Responsi. ad 1. aduerte, essentiale adiunctum notionalis, prout scilicet eo notionali quodam modo modificatur & contrahitur, proprium esse personae, cuius est illud notionale. Nam, ut ait hic S. Doct. sicut proprium est filio, quod sit filius: ita proprium est ei, quod

sit Deus genitus vel creator genitus.

Circa. responsi. ad 4. ut intelligas, quomodo nomen idae sit impositum ad significandum respectum, vide quae supra diximus q. 15. a. 2. controu. unica, de formali significatione idae; ubi conciliauimus dicta D. Thom. Quibus adde, relationem ad creaturas non esse de intellectu, siue ratione formali verbi diuini; quod optime potest intelligi cum solo respectu ad per se primo obiectum, quod essentia.

Circa Responsionem ad quintum vide quae supra diximus q. 14. a. 9. in expositione litterae.

PRIMA CONTROVERSIA.

An verbum diuinum procedat ex cognitione essentiae, personarum & creaturarum: an autem ex cognitione solius essentiae?

PRIMA sententia est Scoti, quam referunt Cai. & alij S. Th. interpretes super hoc articulo, & explicat Rada contr. 11. Consistit autem in quatuor propositionibus hanc opinio. Prima eius propositio est: Verbum non producit de cognitione essentiae, nec ut principio quo, nec ut productione, sed immediate à memoria fecunda Patris per actum dicendi, cognitione aliqua non concurrente: licet cognitio essentiae diuinæ presupponatur. Ex quo deducit Rada falsò tribui Scoto à Cai. & alijs, quod asserat verbum produci de cognitione essentiae: fatetur tamen cum Ferrarienti in 4. contra gent. cap. 13. cum d. ci. mus verbum diuinum de scientia Patris originari, intelligendum esse, accipiendo scientiam Patris per modum actus primi, non autem per modum actus secundi; nec alium sensum Scoto tribuit Cai. Secunda eiusdem sententiae propositio. Cognitio diuinæ essentiae, non tamē creaturarum, praesupponitur productioni verbi: sed vtramque processionem scilicet verbi & amoris consequitur in Deo cognitio creaturarum; quoniam diuina essentia in ratione obiecti mouet primò diuinum intellectum ad cognitionem essentialem: secundò mouet ad dilectionem sui infinitam: tertio ad productionem notitiae genitae, quae est verbum: quarto ad productionem Spiritus S. vltimò ad cognitionem creaturae & productionem eius in esse cognito. Tertia eiusdem propositio; Esse obiectiui lapidis non praecedit cognitionem diuinā, sed per eam producit, quod esse obiectiui est esse diminutum & secundum quid, non reale sed rationis. Vltima propositio. Cognitio intuitiua diuinarum personarum ad proprias earum subsistentias terminata, non presupponitur ad verbi productionem: nec ex cognitione intuitiua nascitur, immò nec ex cognitione essentiae procedit: Quae singula dicta multis argumentis Rada confirmat, ex quibus nos inferius ea, quae Thomisticae veritati sunt aduersa diluimus.

His adde Scotum in 1. dist. 32. q. 1. ad vltimum affirmare verbum sic procedere de scientia solius essentiae, ut non procedat tanquam verbum personae, nisi concomitanter; quia scilicet coniuncta est essentiae necessario: & in 2. dist. 1. q. 1. a. 2. & quolib. 14. §. Hic intelligendum est, ait verbum procedere ex sola cognitione obiecti primarij. Et cum in 1. dist. 27. q. 3. dicat personas non pertinere ad primarium obiectum diuinæ visionis, sequitur de mente Scoti verbum non procedere ex cognitione diuinarum personarum formaliter. Eandem sententiam Scoti

P 3

qua